

stadsgezicht Roermond

ID 1545

C - 2

02-12-86

BESCHERMDE STADS- EN DORPSGEZICHTEN EX ARTIKEL 20
VAN DE MONUMENTENWET

ROERMOND, gemeente Roermond

Toelichting bij het besluit tot aanwijzing van een beschermd
stadsgezicht te Roermond ex artikel 20 van de Monumentenwet.

Het beschermde stadsgezicht omvat het op bijgevoegde kaart
(Rijksdienst voor de Monumentenzorg, tekeningnr.343')
met een stippellijn omgrensde gebied.

INLEIDING

De stad Roermond is ontstaan uit een kleine handelsnederzetting op een plateau aan de rechter oever van de rivier de Roer, nabij de plaats waar deze in de Maas uitmondt. Op dit strategische hooggelegen punt bevond zich reeds in de 12de eeuw een versterking van de graven van Gelre, ter beveiliging van een geleidetol op de Maas.

De handelsnederzetting die in de schaduw van deze versterking werd gesticht groeide, vooral in de 13de en 14de eeuw, snel uit tot haar volle omvang.

De stad heeft in de loop der eeuwen vele bestuurswisselingen doorgemaakt en even zoveel perioden van bloei en verval. Van belang bij de ontwikkeling van Roermond zijn vooral geweest de regionale verzorgingsfunctie en de zetel van het Bisdome.

Het stratenpatroon zoals dat zich in de Middeleeuwen ontwikkelde is sindsdien nagenoeg ongewijzigd gebleven. Ook de bebouwingsstructuur is -behoudens enige recente ingrepen- over het algemeen historisch waardevol te noemen. Met name in het noordelijke en oostelijke gedeelte van de stad bevinden zich vele monumenten, waaraan in samenhang met de structuur de geschiedenis van Roermond nog in hoge mate afleesbaar is.

De overwegend gaaf gebleven stadsstructuur en het waardevolle bebouwingsbeeld vormen de aanleiding tot het besluit om de binnenstad van Roermond, met inbegrip van het Buitenop en de Voorstad St. Jacob, aan te wijzen als beschermd stadsgezicht ex artikel 20 van de Monumentenwet.

DE HISTORISCHE ONTWIKKELING

De eerste vermelding van een nederzetting ter plaatse van de latere stad Roermond dateert uit 1130, onder de naam Ruremunde. Het betreft hier waarschijnlijk een agrarische nederzetting, waarvan niet bekend is of zij sporen heeft achtergelaten in de latere stad.

De aanleiding voor het ontstaan van de huidige stad Roermond is de aanwezigheid geweest van een préstedelijke kern in de vorm van een strategisch en administratief steunpunt van de graven van Gelre, dat aan het eind van de 12de eeuw werd opgericht.

Het graafschap Gelre, grotendeels gelegen ten noorden van de Maas, omvatte ook het zgn. Overkwartier. Dit viel ongeveer samen met het noordelijke gedeelte van de huidige provincie Limburg tot Nieuwstad, even ten zuiden van Roermond.

Het graafschap Gelre

De keuze van een vestigingsplaats zo ver zuidelijk in het Overkwartier houdt vermoedelijk verband met de rivaliteit tussen het hertogdom Brabant en het graafschap Gelre in de 12de eeuw. Ter bescherming van de rivierhandel werd als representatie van de grafelijke macht een administratief steunpunt opgericht, dat tevens dienst deed als tol.

Dit steunpunt, de zgn. Voogdij, was gelegen op de rechter oever van de rivier de Roer, nabij de plaats waar deze uitmondt in de Maas.

De oorspronkelijke plaats van de Voogdij moet in de huidige plattegrond gezocht worden even ten westen van de St. Christoffelkerk, op een natuurlijke hoogte genaamd Het Buitenop. Deze hoogte vormt de meest westelijke uitloper van een zacht glooiend plateau in het Maasdal. De ligging van deze hogere gronden en van de Voogdij zijn bepalend geweest voor de ontwikkeling van de latere stad, in oostelijke en zuid-oostelijke richting.

De Voogdij

De vroegste ontwikkeling van de stad kan in een drietal fasen onderscheiden worden.

De eerste fase omvat de groei van een handelsnederzetting langs de Roer direct ten zuid-oosten van de Voogdij. De gunstige ligging aan het knooppunt van handelswegen over water en over land en in de nabijheid van de grafelijke versterking vormden gunstige vestigingsfactoren voor handelslieden.

De omvang van deze nederzetting wordt in de huidige plattegrond begrensd door de Roerkade, de Luifelstraat en de

Marktstraat; de zuidelijke begrenzing is niet meer precies te bepalen. De smalle, op de rivier gerichte straatjes en de parcellering in kleine eenheden vormen een fijnmazige structuur, die verder niet in de stadsplattegrond voorkomt. Vermoedelijk heeft de nederzetting aan de oostzijde één of andere vorm van verdediging gekend, welke in een later stadium bebouwd is (de smalle strook bebouwing aan de oostzijde van de Kraanpoort, Luifelstraat en Marktstraat). De "Villa Optima" waarover aan het eind van de 12de eeuw sprake is, mag gezien worden als een nederzetting van enig belang, die blijkbaar een bijzondere plaats innam tussen de andere Gelderse nederzettingen.

De tweede fase in de ontwikkeling wordt gevormd door een planmatige uitleg naar het oosten, welke begrensd wordt door de Swalmerstraat en de Marktstraat (die als landwegen reeds aanwezig zullen zijn geweest), de Bethlehemstraat, de Dionisiusstraat, Paredisstraat en Leliestraat.

De graven van Gelre stimuleerden de ontwikkeling van de plaats door de uitgifte van bouwrijpe erven (areae), waarvan de afmetingen met een bepaald maximum door de overheid werden vastgesteld. Evenals het regelmatige stratenpatroon duidt ook de rechthoekige aanleg van de Markt ter grootte van één morgen (ca. 1/3 ha.) op een planmatige ontwikkeling.

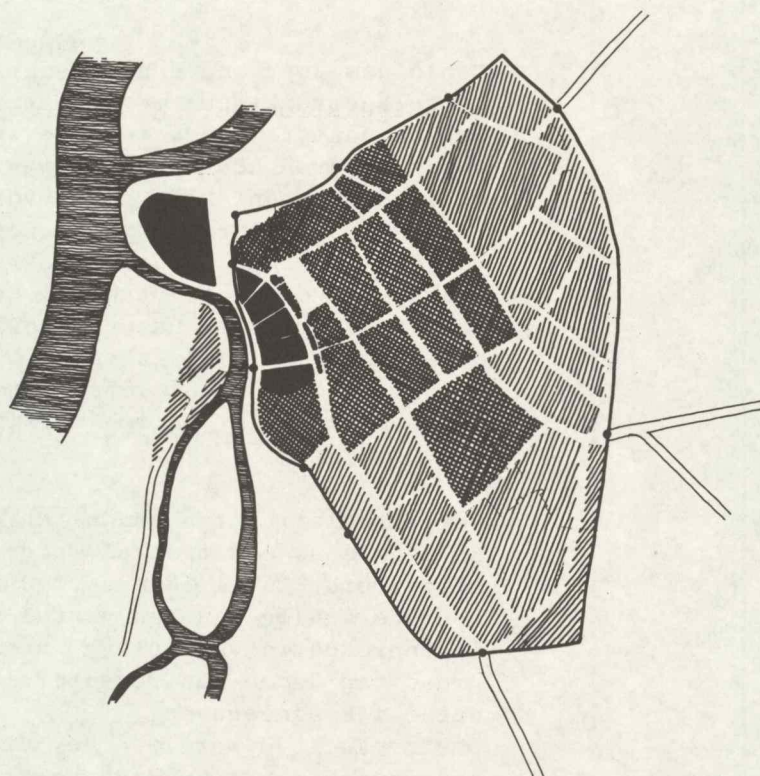
Aangenomen mag worden dat de plaats na deze uitleg opnieuw versterkt is geweest, ongeveer volgens bovengenoemde begrenzing, waarschijnlijk door middel van een aarden wal met palissaden.

Ongeveer terzelfder tijd vindt op een door de graaf beschikbaar gesteld terrein ten zuiden van de stadsuitbreiding de stichting van de Munster-abdij plaats.

Omstreeks 1230 is er sprake van een eigen rechtspraak en een eigen stadsbestuur ten teken van de zelfstandigwording van de nederzetting; de exacte datum van formele stadsrechtverlening is niet bekend.

Dat de stad in de 13de eeuw een snelle opbloei gekend heeft blijkt ondermeer uit de aanleg en ligging van de in 1279 voor het eerst vermelde stadsmuur, welke gedurende de volgende zes eeuwen de omgrenzing van de stad zou bepalen. Het ligt voor de hand dat ook het stratenplan in het oostelijke stadsdeel in de loop van de 13de eeuw is ontstaan; deze ontwikkeling kan gezien worden als de derde fase.

Het minder regelmatige stratenpatroon doet vermoeden dat spontane vestiging, met gebruikmaking van bestaande elementen zoals landwegen (Steegstraat, Hamstraat) en waterlopen (Eiermarkt) hierbij een grotere rol hebben gespeeld dan voorheen.

De ruimtelijke ontwikkeling

	eerste fase
	tweede fase
	derde fase
	stadsmuur

Zoals gezegd werd de stichting van de stad Roermond mogelijk gemaakt door de ligging aan de Roer en de Maas (handel en nijverheid) en de aanwezigheid van de grafelijke Voogdij. Van Roermond uit werd een deel van de Maashandel georganiseerd, waarbij stroomafwaarts ook de Rijn in de route betrokken werd. Roermondse kooplieden genoten enkele tolvrijheden op deze laatste rivier. Tevens bestonden er regelmatige handelscontacten met de IJsselsteden. Het zwaartepunt lag echter op de Maashandel; samen met

Venlo nam Roermond een belangrijke plaats in bij de handelsbetrekkingen met Maastricht, Visé en Luik. De voornaamste producten die werden vervoerd en verhandeld waren hout, laken -waarvan de productie voor een deel in Roermond zelf plaatsvond- en weede, een blauwe kleurstof die werd gebruikt voor het verven van het laken, dat voornamelijk in de eigen regio werd afgezet. Daarnaast vormde de stad een belangrijke halteplaats op één van de routes tussen Rijnland en Vlaanderen, waarbij onder andere Vlaams laken en Duitse wijn werden vervoerd. Deze tussenhandel hield echter omstreeks 1500 op, toen de loop van de Rijn zich wijzigde en Keulen stapelrecht kreeg.

Ter stimulering van handel en nijverheid zijn in de 13de en 14de eeuw een tweetal waterstaatkundige projecten uitgevoerd. In de 13de eeuw werd de Nieuwe Roer gegraven, voor de aanleg van een aantal volmolens, die voor de lakenproductie van belang waren. Op de 16de eeuwse plattegrond van Jacob van Deventer is de ligging van deze molens duidelijk aangegeven.

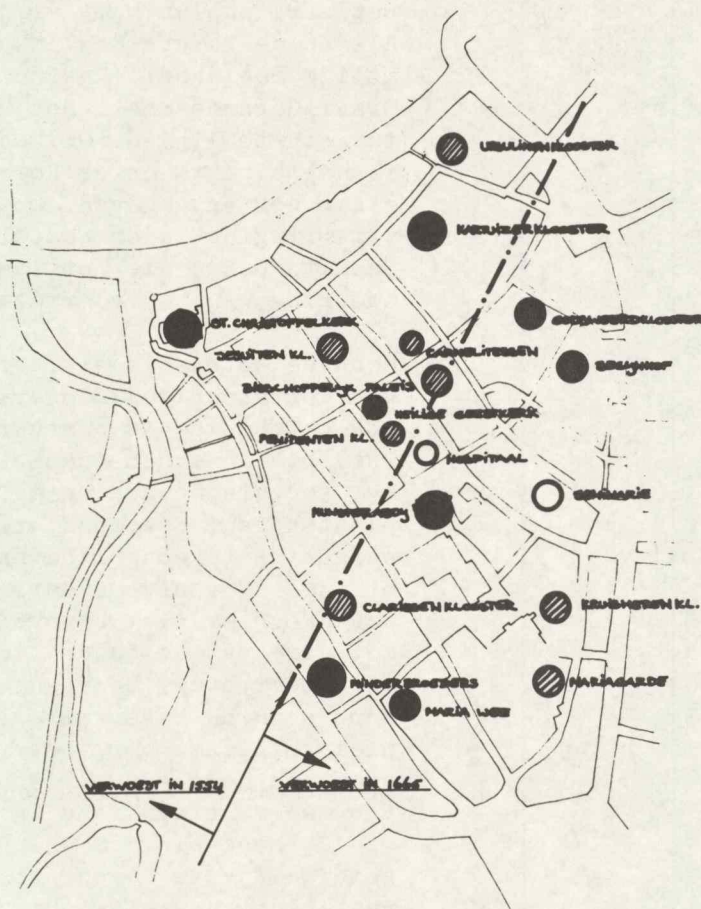
Omstreeks 1340 werd een verbeterde ligging van de stad ten opzichte van de Maas verkregen door het verleggen van de bedding in de richting van de stad. In deze periode ontstond ook een vaste verbinding met de westelijke oever van de Roer. Verondersteld mag worden dat in dezelfde tijd de voorstedelijke bebouwing ontstaan is, welke later bekend staat als de Voorstad St. Jacob, genoemd naar een aldaar gelegen kapel.

In 1444 werd de stad lid van het Hanzeverbond, wat ertoe bijdroeg, dat de stad zijn handelsbelangen temidden van onderling politiek verdeelde gebieden kon stabiliseren. Behalve de handel over water kreeg tijdens de ontwikkeling van Roermond ook de handel over land meer betekenis. Dat bij het ontstaan van de stad de landwegen echter nauwelijks van bepalende betekenis zijn geweest, blijkt uit het vrijwel ontbreken van doorgaande routes; de oversteek over de Maas vond ca. 1 kilometer ten zuiden van de stad plaats, bereikbaar via de Voorstad St. Jacob.

In de 14de eeuw vonden enkele belangrijke veranderingen in de stad plaats. De eerste stadsmuur werd vervangen door het verdedigingsstelsel dat op de plattegrond van Jacob van Deventer te zien is; een muur met torens, zeven poorten en een dubbele droge gracht. Ook werden de Voogdij en het daarnaast gelegen parochiekerkje afgebroken en werd de heuvel Buitenop afgegraven: de afzijdige ligging buiten de stadsmuur werd niet langer

Verder vonden in de tweede helft van de 14de eeuw verschillen-
de kloosterstichtingen in de stad plaats, welke de inleiding
vormden voor het bloeiende religieuze leven dat het
karakter van Roermond in de daaropvolgende eeuwen in
sterke mate zou bepalen.

Aan het eind van de 14de eeuw is de stad binnen de ommuring nagenoeg volgebouwd.

Geestelijke instellingen; stadsbranden

Tot 1543 bleef het Overkwartier Gelders bezit, daarna kwam geheel Gelre in handen van Karel V. Diens opvolger Philips II wees de stad in 1559 aan tot hoofdzetel van het Bisdóm. Dat juist Roermond werd aangewezen zou samen kunnen hangen met de grote stadsbrand van 1554. De wederopbouw van de stad moest gestimuleerd worden en deze aanwijzing kan een initiatief in die richting geweest zijn. De Heilige Geestkerk, van oorsprong een 13de-eeuwse kapel op de hoek van de Heilige Geeststraat en de Munsterstraat, werd tot bisschoppelijke kerk bestemd en in 1599 kwam in een voormalig klooster aan de Veldstraat het seminarie tot stand.

De plattegrond van Jacob van Deventer geeft de situatie weer van kort voor de stadsbrand van 1554. Binnen de stadsmuur wordt een dichte bebouwing aangegeven. Alleen langs de stadsmuur zelf, met uitzondering van het gedeelte langs de Roerkade, heeft weinig bebouwing plaatsgevonden. Het stratenplan komt vrijwel overeen met het huidige. Alleen de latere Begijnhofstraat terplaatse van het toenmalige Begijnhof staat nog niet aangegeven, evenals de Graaf Gerardstraat. Het Munstercomplex lijkt op een binnen-terrein te liggen. De bebouwing in de Voorstad St. Jacob is nog slechts op de Roer georiënteerd; de St. Jacobskapel staat nog aangegeven. Opmerkelijk is de toen al aanwezige verspringing in de westelijke straatwand van de Schuitemberg, die het resultaat lijkt te zijn van de ommuring van het voormalige klooster Maria Wee.

Behalve betekenis als kerkelijk centrum kreeg Roermond na een kortstondige verovering door de Prins van Oranje in 1572 ook betekenis als bestuurscentrum. Op initiatief van Philips II werden enkele bestuurlijke instellingen, zoals het soevereine hof en de rekenkamer uit Arnhem overgeplaatst naar Roermond, teneinde het Spaanse gezag aldaar enigszins te consolideren. De politieke strubbelingen, strijd en grensveranderingen gedurende de 80-jarige oorlog waren echter niet bevordelijk voor de handel.

Met name van de handel in laken en wijn bleef na 1600 niet veel meer over. De stad bleef desondanks een aandeel houden in de Maasvaart als haven en stapelplaats en als pleisterplaats voor het verkeer over land, al had en als voortaan meer een regionale betekenis.

Een tweede stadsbrand in 1665 legde opnieuw een groot deel van de bebouwing in as. De stad kwam deze klap echter weer geleidelijk te boven, waarbij opnieuw de uitbreiding en vestiging van religieuze instellingen een belangrijke stimulerende rol speelden. Opvallend is de concentratie van de kerkelijke gebouwen in het oostelijke deel van de stad, welke ook nu nog het karakter van dat stadsdeel in sterke mate domineert.

De 18de eeuw is voor de ontwikkeling van de stad minder voorspoedig verlopen. De dood van de Spaanse koning Karel II en de daaropvolgende successie-oorlog brachten andere politieke verhoudingen in het voormalige Overkwartier met zich mee. Na het vredesverdrag kwamen Roermond en omgeving onder Oostenrijks bestuur, terwijl andere gebiedsdelen in de omgeving onder Staats- en Pruisisch bewind kwamen. Door deze versnippering verloor de stad een groot deel van haar agrarische achterland en de controle over de rivierhandel.

In de tweede helft van de 18de eeuw vond bovendien op last van de Oostenrijkse keizer de opheffing van de meeste kloosters plaats. Tevens werd in die periode een begin gemaakt met de ontmanteling van de stad.

Roermond heeft in betrekkelijk korte tijd een groot aantal bestuurswisselingen moeten doormaken. In 1792 werd de stad door de Fransen veroverd, een jaar later was de stad weer voor korte tijd in Oostenrijkse handen, maar daarna weer in Franse. De nieuwe overheersing bracht een nieuw bestuurlijk-administratieve indeling met zich mee, waarbij Maastricht in 1795 de hoofdstad van het departement Nederland werd. Dit, samen met de opheffing van het Bisdom zes jaar later, betekende opnieuw het verlies van een belangrijke functie in korte tijd.

Toen de stad in 1815 bij het koninkrijk gevoegd werd was er dan ook sprake van verval.

Vele gebouwen stonden leeg of waren afgebroken. De kadastrale minuut van 1819 wijkt qua dichtheid van de bebouwing dan ook sterk af van Van Deventers plattegrond. De aanwezigheid van veel open plekken in de stad betekende echter wel dat verschillende 19de en 20ste eeuwse ontwikkelingen een plaats hebben kunnen vinden binnen de omwalling.

Het streven van de koning was erop gericht de industriële ontwikkeling in zuid Nederland te stimuleren. Ook Roermond kreeg hierdoor weer een impuls (papierindustrie, textiel-industrie). Maar ook in deze periode bleef bestuurlijke onrust de stad niet bespaard.

In 1830 sloot Roermond zich bij de Belgische Opstand aan, maar kwam bij het zelfstandig worden van België in 1839 in het Nederlandse deel van Limburg te liggen. Door het verbreken van de economische en culturele binding met België en het pas laat tot stand komen van infrastructu-rele verbindingen met noord Nederland, werd de aanvankelijke hernieuwde opbloei van de stad opnieuw afgeremd. Bovendien had de vrije handelspolitiek van Holland tot gevolg, dat de markt overspoeld werd met goedkope buitenlandse producten. De industriële bedrijvigheid die zich

desondanks wist te handhaven was voornamelijk geconcentreerd in het westelijke stadsdeel, langs de Roer.

Na 1850, toen in Nederland weer kloosters mochten worden gesticht en de kerkelijke hiërarchie hersteld werd, duurde het niet lang of Roermond kreeg de bisschopszetel terug. Hiermee deed het religieuze leven opnieuw zijn intrede, waarbij veelal gebruik gemaakt werd van reeds bestaande kloostergebouwen. Opnieuw lijkt de opkomst van het religieuze leven een hernieuwde opbloei van de stad tot gevolg te hebben gehad, getuige het grote aantal bouwactiviteiten in de tweede helft van de vorige eeuw. Ofschoon reeds omstreeks 1830 de nog resterende muren en stadspoorten waren afgebroken en de grachten waren gedempt, werden pas rond de eeuwwisseling erven uitgegeven langs de gedempte stadssingels voor de bouw van herenhuizen; alleen aan de noordzijde van de stad (Wilhelminasingel) was dat wegens terreinomstandigheden niet mogelijk. Tegenover het in 1865 aangelegde station werd een plein aangelegd, waar hotels en andere horecabedrijven geconcentreerd werden. De Hamstraat nam hierdoor in betekenis als winkelstraat toe en ook het Munsterplein en de Steenweg werden opgenomen in de verbinding tussen het station en het stadscentrum, wat nu nog aan vele winkelpuien uit die periode is af te lezen.

Nadat in 1907 de vervallen Voogdij was gesloopt, werd het vrijgekomen terrein tussen Wilhelminaplein en Godswaerderstraat benut voor woningbouw.

De Voorstad St. Jacob verloor in de 19de eeuw als gevolg van de aanleg van de nieuwe weg Nijmegen-Maastricht en de aanleg van de Roerkade haar verkeersfunctie. Hierdoor bleef het typische karakter met de lage dichtheid en eenvoudige bebouwing behouden.

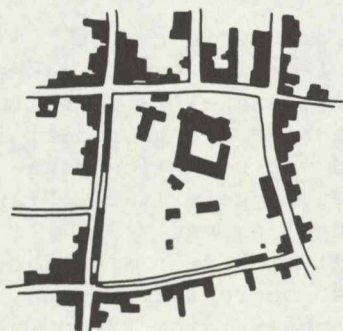
Een andere belangrijke verandering vond plaats rond de Munster, toen de als kazerne gebruikte abdijgebouwen werden afgebroken. Hierdoor konden er langs de Hamstraat woningen en winkels worden gebouwd en werd het kloosterterrein pantsen.

Aan de zijde van het Munsterplein werd een scholencomplex gebouwd, dat echter kort geleden weer plaats heeft gemaakt voor een groot winkelbedrijf, waarbij het Munsterplein in overeenstemming met de nieuwe winkelfunctie als stedelijk plein werd ingericht.

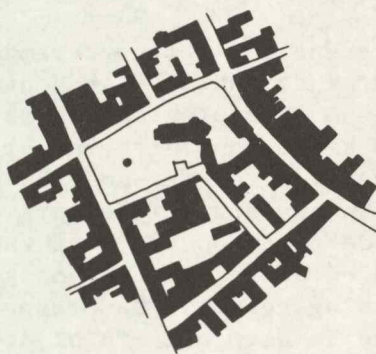
In het begin van deze eeuw wordt er voor het eerst op grote schaal buiten de singels gebouwd, onder meer ten oosten van het spoorwegemplacement. Pas na 1950 vinden in oostelijke en zuidelijke richting verdere uitbreidingen plaats. Tijdens de Tweede Wereldoorlog loop 90% van de huizen

oorlogsschade op.

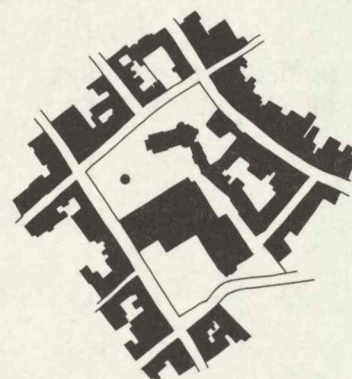
Behalve de reeds genoemde recente winkelvevestigingen aan de zuidkant van het Munsterplein, hebben zich na de Tweede Wereldoorlog nog meer grootschalige ontwikkelingen in de binnenstad voorgedaan. In het Kloosterwand gebied, waar onder meer een parkeergarage en flats verrezen, werd zelfs het stratenpatroon gewijzigd. Andere voorbeelden zijn de nieuwbouw aan de Voogdijstraat, de Maria Gardestraat en de Zwartbroekstraat.

1819

1920

1975

Veranderingen rond het Munsterplein

DE HUIDIGE HISTORISCH- RUIMTELIJKE KWALITEIT

Zoals reeds is opgemerkt, heeft het stratenpatroon dat zich in de middeleeuwen ontwikkelde en zoals dat in min of meer volgroeide toestand op de 16de eeuwse plattegrond van Jacob van Deventer is weergegeven, sindsdien in hoofdzaak nauwelijks veranderingen ondergaan. Verstoringen van het historische rooilijnenbeloop hebben in het grootste deel van de binnenstad slechts incidenteel plaatsgevonden. Ook de bebouwingsstructuur is voor wat betreft parcellering, massa en schaal van de bebouwing in bijna de gehele stad waardevol te noemen. Langs de noordelijke en westelijke hoofdassen en langs de Willem II-singel is de bebouwing bovendien ook wat betreft de detaillering overwegend van

historische waarde.

Ondanks enkele ingrepen in de 19de en 20ste eeuw is het specifieke karakter van Roermond niet wezenlijk veranderd. Alleen in het Kloosterwand gebied hebben de structuur en het bebouwingsbeeld in het recente verleden ingrijpende wijzigingen ondergaan.

Over het algemeen zijn echter in de gehele binnenstad met inbegrip van het Buitenop, de Voorstad St. Jacob en de singels aan de oostzijde van de stad de structuur en het bebouwingsbeeld van zodanige waarde dat zij voor bescherming in aanmerking komen. Voor een volledig overzicht van de historisch-ruimtelijke waardering wordt verwezen naar de kaartbijlage achter in deze toelichting.

DE OMGRENTZING VAN HET TE BESCHERMEN GEBIED

De grens van het beschermde stadsgezicht is aan de oostzijde van de stad achter de buitenwand van de singels gelegd. Ter plaatse van de Wilhelminasingel is de buitenste singelwand niet van bijzondere historische kwaliteit. Bovendien is hier door de openheid van het Wilhelminaplein nog nauwelijks sprake van een singelprofiel. Hier is de grens op het hart van de singel gelegd.

Aan de noordzijde van de stad heeft zich geen singelbebouwing gevormd. De oorspronkelijke begrenzing van de stad is hier nog min of meer herkenbaar in de tuilmuren langs de Ursulinenwal. Hier is eveneens het hart van de Wilhelminasingel aangehouden. Aan de westzijde is bij het Buitenop de grens aan de overzijde van de Roer gelegd, waardoor de rivier geheel binnen de bescherming is genomen.

Vervolgens wordt de St. Jacobskade gevolgd tot waar de lintbebouwing van de Voorstad ophoudt. Aan de oostzijde van de Voorstad wordt wederom de oever van de Roer gevolgd. Het gebied met bedrijven, scholen en woningbouw tussen de Roer en de Minderbroedersingel bezit geen historische kenmerken en is daarom buiten de bescherming gelaten. De Minderbroedersingel zelf is eveneens niet binnen de begrenzing genomen. In tegenstelling tot de Godswaardersingel en de Willem II-singel heeft zich ook hier geen singelbebouwing van enige allure ontwikkeld. Aan de buitenzijde is pas in de loop van de 20ste eeuw bebouwing ontstaan, terwijl aan de binnenzijde aanvankelijk slechts incidenteel de achtererven van de Neerstraat, Minderbroederstraat en Zwartbroekstraat bebouwd zijn. Ook het profiel is hier ten gevolge van reconstructie voor het verkeer niet van bijzondere waarde. De binnenlijn van de singel is hier als grens aangehouden.

NADERE TYPERING VAN
STRUCTURELE EN VISUELE
KENMERKEN

Over het algemeen geeft de bebouwing in Roermond een 19de eeuwse, soms vroeg 20ste eeuwse, indruk, daarbij herinnerd aan de economische bloeiperiode rond de eeuwswisseling. Opmerkelijk is het naar verhouding grote aantal (winkel) panden met Jugendstilornamenten. Toch geeft de stadsbebouwing overwegend een sobere indruk, vooral langs de reeds genoemde hoofdassen, met van oudsher een deftige woonfunctie. Opvallend zijn bij een aantal grote woonpanden de inrijpoorten, die de gevel op bijzondere wijze markeren. Bepalend voor het karakter van Roermond zijn ook de vele grote -veelal met de regionale en religieuze centrumfunctie samenhangende- gebouwen, zoals kloosters, scholen d.d., die vooral het noord-oostelijke stadsdeel domineren. Bijzondere vermelding verdient nog de 19de en voor een deel vroeg 20ste eeuwse singelbebouwing, welke met name langs de Godswaerdersingel en Willem II-singel als een waardevolle afronding van de historische stad gezien kan worden. Als bijzondere voor het stadsbeeld van belang zijnde bouwwerken kunnen nog genoemd worden de Munsterkerk, de Stenen Brug, de St. Christoffelkerk en de Rattetoren op de hoek van het Buitenop en de Wilhelminasingel. De meest karakteristieke stedelijke ruimtes worden gevormd door de Markt en het Munsterplein, onderling verbonden door Varkensmarkt en Steenweg.

De Voorstad St. Jacob wordt gekenmerkt door een aaneengesloten bebouwing langs de Roer en aan de driehoekige pleinruimte ten westen van de Stenen Brug en een open lintbebouwing langs de weg naar het zuiden. Opmerkelijk is de getande verkaveling aan de noordwand van het pleintje. Het van oorsprong oudste stadsdeel, het Buitenop, is o.a. door de wegverbreding ten gunste van het verkeer langs de Roerkade nogal geïsoleerd gelegen van de binnenstad, maar als bijzonder structureel element nog goed herkenbaar. Behoudens de zuid-oostelijke hoek is de bebouwing ten gevolge van bedrijfsvestigingen echter niet langer van historische waarde te noemen.

Het oudste stadsdeel tussen Luifelstraat en Roerkade, is als zodanig herkenbaar aan de relatief dichte verkaveling. Kenmerkend zijn de smalle stegen die langs de Roerkade uitkomen met hun hellende beloop. Ook aan de noordzijde van de stad is ter plaatse van de Pastoorswal de hoge ligging van de oude stad nog goed herkenbaar. Ten oosten en ten zuiden van de oorspronkelijke kern komen min of meer rechthoekige bouwblokken voor, met alleen aan de stadsranden enkele afwijkingen. De straten worden over het algemeen gekenmerkt door een licht gebogen verloop, hetgeen resulteert in een visuele beslotenheid waarbij lange zichtassen meestal ontbreken. Met uitzondering van het zuidelijke gedeelte van de Voorstad

St. Jacob komt in de gehele stad hoofdzakelijk aaneengesloten bebouwing voor in gesloten bouwblokken.

De bebouwing langs de hoofdassen (Swalmerstraat-Markt-Luifelstraat-Neerstraat-Minderbroederstraat) wordt gekenmerkt door een opbouw in gemiddeld drie bouwlagen met een zadeldak, de nok evenwijdig aan de straat.

De gemeenschappelijke brandmuren tussen de panden zijn daarbij veelal boven het dakvlak doorgetrokken, waardoor de percelering extra geaccentueerd wordt.

De gevelbreedtes variëren van drie tot vijf venstertraveeën. In de overige straten bestaat de bebouwing uit gemiddeld twee bouwlagen. Hier zijn de panden gemiddeld twee tot drie venstertraveeën breed.

Bij de smallere panden komen daarbij ook schilddaken met de nok loodrecht op de straat voor.

De gevels zijn bijna overal van donkere baksteen (waarbij de zgn. veldbrandsteen overheerst), maar vaak ook gesausd of gepleisterd en soms van hardstenen raam- en deuromlijstingen voorzien. Vrijwel alle huizen bezitten een regelmatige gevelopbouw, waarbij de raamopeningen per verdieping in dezelfde verticale as zijn geplaatst.

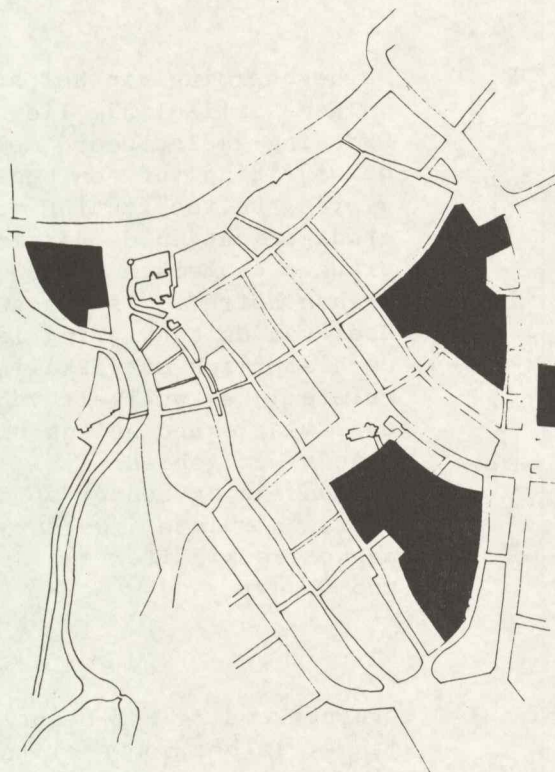
Een uitzondering vormt het gebied dat omsloten wordt door Voogdijstraat, Wilhelminaplein, Schoolstraat en Dionisiusstraat.

Hier is het historische rooilijnenbeloop nog in hoofdzaak gaaf, maar is ten gevolge van de veelal grootschalige klooster- en schaalbebouwing het bebouwingsbeeld van beduidend minder waarde dan in de rest van de binnenstad.

In het Kloosterwandgebied, dat omsloten wordt door Munsterplein, Graaf Gerardstraat, Kruisherenstraat, Maria Gardestraat en St. Christoffelstraat heeft door recente grootschalige ontwikkelingen de historische structuur een aantal ingrijpende wijzigingen ondergaan. Dit gebied is slechts van belang vanwege de directe relatie met de omliggende waardevolle stadsdelen.

De verandering die het Munsterplein zelf ondergaan heeft moet als een positieve bijdrage aan het stadsbeeld gezien worden.

Het terrein tussen de Godswaardersingel en de spoorlijn ter plaatse van het busstation vormt door het ontbreken van bebouwing een in de waardevolle structuur storend element. Andere opvallende structurele aantastingen werden gevormd door de nieuwbouw op de hoek van de Voogdijstraat en de Lindanusstraat en aan de Zwartbrockstraat en Minderbroeder-singel.

Gebieden waar de historisch stedenbouwkundige structuur sinds de 19de eeuw belangrijke veranderingen heeft ondergaan.

Het wat afzijdig gelegen gebied tussen Eiermarkt, Schoolstraat en Veldstraat is, mede ten gevolge van de vestiging van diverse marginale functies als woongebied sterk achteruit gegaan. Voor het overige is de woonfunctie in de gehele stad, hier en daar vermengd of in combinatie met andere stedelijke functies, van groot belang. De centrumfuncties hebben zich voornamelijk geconcentreerd langs de Hamstraat, het Munsterplein, de Steenweg, Varkensmarkt, Markt, Marktstraat en Neerstraat. De inrichting van de openbare ruimten is op een aantal plaatsen nog waardevol: natuurstenen keienplaveisel en trottoirs komen nog voor in de Steegstraat, de Swalmerstraat, de Eiermarkt, de Kraanpoort en de Looierstraat. Het materiaal van de kademuur langs de Roer is nog geheel van hardsteen, evenals de Stenen Brug naar de Voorstad St. Jacob. Met name in de winkelstraten heeft het traditionele profiel met een driedeling plaats moeten maken voor een fantasiebestrating één vlak. Openbaar groen komt -met uitzondering van het Munsterplein en de singels- in de stad nauwelijks voor. Wel vormen de nog open, groene binnenterreinen, de tuin van het Kartuizerklooster en de tuinen langs de Swalmerstraat een belangrijk gegeven.

RECHTSGEVOLG VAN DE BESCHERMING

De bescherming van het stadsgezicht Roermond zal volgens artikel 37, lid 5 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening geëffectueerd moeten worden door vaststelling of wijziging van een bestemmingsplan voor het betreffende gebied. De toelichting op de aanwijzing als beschermd stadsgezicht en de daarin omschreven structurele en visuele kenmerken kunnen daarbij wat het beschermingsbelang betreft als uitgangspunt dienen.

Doel van de aanwijzing is de karakteristieke en met de historisch ontwikkeling samenhangende structuur en ruimtelijke kwaliteit van het gebied te onderkennen als een zwaarwegend belang bij de verdere ontwikkelingen binnen het gebied.

De aanwijzing beoogt op die manier een basis te geven voor een ruimtelijke ontwikkeling die inspeelt op de aanwezige kwaliteiten, daarvan gebruik maakt en daarop voortbouwt.

RESULTATEN VAN HET GEVOERDE OVERLEG

Overeenkomstig het bepaalde in artikel 20 van de Monumentenwet is het voorstel tot aanwijzing van het beschermde stadsgezicht Roermond voorgelegd aan de gemeenteraad van Roermond. Gedeputeerde Staten van Limburg en de Rijksplanologische Commissie.

Op 27 mei 1982 besloot de gemeenteraad van Roermond om met de aanwijzing in te stemmen. De Raad gaf daarbij in overweging om -nu de plannen tot afbraak niet doorgaan- de gehele bebouwing van De Ster in de Voorstad St. Jacob binnen het stadsgezicht op te nemen.

Bij brief van 31 augustus 1982 deelden Gedeputeerde Staten van Limburg mede, dat zij het standpunt van de gemeenteraad komen ondersteunen.

De Rijksplanologische Commissie liet in haar advies d.d. 18 oktober 1983 weten het aanwijzingsvoorstel en de gesuggereerde grensverlegging ter plaatse van De Ster te kunnen onderschrijven.

Naar de mening van de Monumentenraad bestaat er geen bezwaar tegen deze geschikte wijziging.

4,110520028013

